

Strázsahegyi Kálmán rigmusai és emlékei

Jó bor van lent, nem lőre/ Gyere le egy búfelejtőre! / Igyál vígan kettőt-hármat/ Messze elkerül a bánat / Örömet lelsz, bátorságot/ Borból meríts igazságot/ Légy erősebb a bornál/ Érezd, hogy a Strázsan voltál – ez áll Strázsahegyi Kálmán pincekamrájának belső ajtaján.

A falakon is rigmusokat olvasgathatunk, sőt a díszítő elemként felfüggesztett lopótökökre is rímes sorokat rajzoltak. A szomszédban, néhai Monori Fűr Dezső szőlősorai közt termett, becsavarodott kabakosra például ezt: „Az emberek el se hiszik, így jár, aki vizet iszik!” Lent, a pincemélyben újabb rigmusokkal találkozunk. A különleges, U alakban kanyarodó vájat egy szárnyát vasajtó zárja le, s ennek különösebb értelmét nem látnánk, ha nem állna az ajtólapon egy újabb költemény, a Bacchus-várás. A fölösleges ajtók létjogosultsága így mindjárt igazolást is nyer: ha már nem nyitogatják őket, legalább kedélyes olvasnivalóval szolgáljanak.

A 85 esztendőös Strázsahegyi Kálmán tisztos polgári neve Fehér Kálmán, aki olykor S.hegyi Kálmán néven jegyzi a szinte kizárólag a szőlőhegyet és annak vígságait megörökítő verseit. Jelenlétében azonban nem olvasgathatunk hosszan sem falat, sem lopótököt, sem ajtót, házigazdánk ugyanis maga a megelevenedett almanach. Amint emlékezete lapjait kitarja, kiderül: nincs olyan család, adat, történet a hegyen, amiről ő ne tudna beszélni, s ha közbekérdeznénk, udvariasan felel: „bocsánat, de azt még tudniuk kell, hogy...”. Ámulva hallgatjuk, s amíg körbejárjuk az újabban Irsai Olivér nevet viselő dűlő környékét, megtudjuk: a több ezer négyzetméter szőlővel bíró Surányi Sámuel gabonakereskedő - kinek ott volt üzlete, ahol most a Takarékszövetkezet irodaháza áll – földjét tapossuk éppen. Fehér Kálmán, meg néhány szomszédja pincéjének is ő volt a tulajdonosa. A '30-as években Fekete István nyugdíjas katonatiszt, a Horthy-sereg hadnagya lett az új tulajdonos, aki különben leventeoktatóként is szolgált. A vecsési leventék oktatásért például havi kétszáz pengőt kapott, s ezt Fehér Kálmán onnan tudja, hogy amikor már a 12 éves gyerekeknek is „leventére” kellett járniuk, ő is közöttük találta magát.

Amint a korabeli kupléból kiderül, havi kétszáz pengő fix-szel az ember akkoriban könnyen viccelt, ám a hadnagy úrra ez talán mégsem passzolt, lévén, hogy a családjával, öt lányával és négy fiával nem a belvárosban, hanem itt fent a hegyen lakott. A gyerekek lentről hordták a vizet, kút ugyanis csak akkor került a portára, amikor egy másik korszak másik potentátja, Monori Fűr Dezső felkérte Magócsi Lajos kútfúrót – a hegy későbbi nótafáját – a vízfakasztásra.

A Magócsi-féle kút ma is ott álldogál, de az utóbb kilenc részre osztott Fekete-birtokon álló lakóháznak nyoma sincs. Megvette ugyan „valami pesti”, aki gombgyártó üzemet akart benne létrehozni, de ahhoz villany kellett volna. Az meg még sokáig nem volt. A pesti vállalkozó tönkrement, a házat eladta, azt pedig az utána következőtulajdonos lebontotta, s épített helyette egy nyári lakot.

Fehér Kálmán a maga pincéjét Boross László aranyművestől - akinek a felesége Fekete-lány volt, Julika – vette meg 1977 novemberében – meséli.

Mi meg csak ballagunk utána, hallgatjuk, hogy déli fekvésűek voltak ezek a pincék itt, aztán az eltelt évek alatt valahogy megfordultak, keletre nyílnak már a kamraajtók, s ezért fordulhat elő az is, hogy a mélyben kanyargó vájatok – amelyek persze eredeti helyükön maradtak – átnyúlnak a szomszéd telkekre. A Monori – Fűr-féle portán három szellőző pincésíp is akad. Emiatt rendesen össze lehetne veszni, akár perre is menni, de Fehér Kálmán tudomása szerint erre még nem volt példa.

- Azt ott a Szokola Elek ácsmester vette meg, az is Surányi pince volt. Mellette út vezetett, az ökrös szekerek is fel tudtak jönni rajta – mutatja, s mi hol balra fordítjuk a fejünket, hol jobbra nézünk, vagy épp felfelé, a Kele János „kilátós” pincéje, netán boldogult Schmitterer hentes

birodalmának felújított épületei felé, miközben olyan megjelöléseket hallunk a legtermészetesebb módon kiejteni, mint:”zsellérpáskom”.

Azt még feljegyezzük, hogy hajdani, boldogabb időkben a pincék elé felgurigatott, kimosott hordókat hetekig is hagyták száradni a szabadban a gazdák, s eszébe nem jutott volna ellopni őket senkinek. Az erkölcsök a háború előtti években kezdtek fellazulni, amikor Horváth Gyula – akinek péksége volt a Gözmalom utca környékén- száradó hordói közül jó párnak lába kelt – tudjuk meg.

Elmenőben szomorúan olvassuk a szőlőskert kapuján, hogy-mint oly sok más szőlő és pince e környéken – Fehér Kálmán birtoka is eladó. Nem sürgeti, tavaly még maga metszette, permetezte a tökéket, s reméli, még az idén is lesz ehhez elég energiája, de 85 évesen már nehéz távolabbra tervezni.

Az már csak a búcsúzás után jut eszembe: elfelejtettem megkérdezni, miért is írja verseit a Strázsához, a Strázsáról. De azt hiszem, hasonló választ kaptam volna, mint ha szerelmes versek poétájától kérdezném, miért ír szerelmes verseket. Miért, miért. Hát mert szerelmes.